

РЕЦЕНЗИЯ

на проф. д-р Мария Василева Тотева
на дисертационен труд на тема: „Профилактика на постуралните
нарушения в начална училищна възраст” представен от Дарина
Дончева Захариева с научен ръководител проф. Незабравка
Генчева, доктор за присъждане на образователната и научна
степен „Доктор” в професионално направление 7.4. Обществено
здраве, научна специалност „Теория и методика на физическото
възпитание и спортната тренировка (вкл. Методика на ЛФК)”

Правилното телодържане е хилядолетен процес започнал от маймуноподобното приземно положение на човека до стойката на съвременния индивид. Тя е съществен морфологичен признак, обусловен от ендогенни и екзогенни фактори, което обуславя незатихващия интерес на изследователите към посочения проблем. В този смисъл темата на представената научна теза има съвременно звучене.

Научният труд е разработен в 206 стандартни машинописни страници в т.ч. 7 стр. приложение. Той е онагледен с 31 таблици, 28 диаграми, 11 фигури и 22 снимки. Списъкът на литературата е от 400 заглавия, от които 98 са на кирилица и 302 на латиница.

Дисертацията е с традиционна структура – увод, следван от литературна справка въз основа на която са разработени обоснована работна хипотеза; цел и задачи за нейното реализиране. Следва характеризирание на изследователския контингент; методи и организация на изследването; методика на кинезитерапия; представяне на резултатите и техния анализ; обсъждане ролята на кинезитерапевтичната методика при постуралните нарушения; изводи и препоръки.

Трудът започва с подходящ увод, чрез който се очертава бъдещия дизайн на изследването.

Докторантката извършва задълбочен анализ на изключително богат библиографски материал от 400 актуални заглавия, който е база

за разработваната научна теза. Литературният обзор е целенасочен в 4 основни направления:

- Характеристика на стойката в детската възраст;
- Характеристика на постуралните нарушения в детска възраст;
- Методи за корекция на постуралните нарушения в детска възраст;
- Кинезитерапия при постуралните нарушения в детска възраст.

Първият раздел е посветен на основния проблем на труда, а именно характеристика на нормалната стойка в детската възраст и появата на постуралните нарушения. Представени са схващанията на голям брой автори и многобройните фактори (7), определящи добрата стойка. Същият подход е използван при анализа на постуралните нарушения като акцентът е върху кинезитерапевтичните методи за коригирането им. Много подробно са обобщени 12 вида методи, доказали своя положителен ефект в тази патология.

Авторката проявява системност и ерудираност в обсъждането на публикациите на широк кръг автори – от класици до съвременни учени, като е коментиран и българския опит в настоящата проблематика. В самостоятелен раздел е извършено мотивирано обобщение на литературния материал с изтъкване на липсата на единно становище за корективните методи при тези отклонения, което налага съвременната им профилактика и лечение.

Работната хипотеза има конкретен характер и представлява логичен завършек на библиографския материал. Тя е добре обоснована и логично определя целта на изследването. От нея произтичат 6 основни задачи, които ясно очертават насоките на работната програма.

Контингентът на изследването се състои от 226 деца на възраст 5-8 години от двата пола като в първата и последната група по обективни причини броят им е по-малък. Извършено е вътрегрупово разпределение в експериментална група от 54 деца и контролна – от 172 деца. Прави добро впечатление, че техният брой се запазва през целия експериментален период, което гарантира обективност на резултатите.

Методичната част на проучването демонстрира много богата изследователска програма в 11 направления. Отделните показатели са групирани в 12 групи, които включват антропологични измервания; соматоскопични характеристики; функционални тестове относно степента на постуралните нарушения; сантиметрия за оценка на обема на движенията в отделни зони на гръбначния стълб; тест на Ott; тест на Schober; на Краус-Вебер в 5 позиции за измерване на мускулната сила. Специално внимание отделям на използваните съвременни технически средства като Posture Doc версия и педография, които повишават информативността на резултатите.

Като цяло високо оценявам методичния раздел на дисертацията и го приемам като своеобразно ръководство при бъдещи подобни изследвания.

Приложеният богат пакет от 9 математико-статистически методи е избран, което позволява обективно извеждане на статистически достоверни заключения относно ефекта на приложената програма.

Основен етап във всеки научен експеримент е създадената и приложена методика (в конкретния случай) на кинезитерапия. Тя е диференцирана съобразно нормалното и наднормено тегло на децата от експерименталната група. Те провеждат двуразови седмични занимания по 45 мин. или общо 56 за целия период на една учебна година. Терапевтичният курс включва 3 периода (подготвителен, основен, заключителен) с различна продължителност. Всяко занимание е диференцирано в подготвителна, основна и заключителна части. Задачите на кинезитерапията са ясно формулирани като средствата, използвани за тяхното реализиране са групирани в 9 направления с оглед успешно реализиране на поставените цели.

Двигателната активност на контролната група е само в часовете по физическо възпитание, съобразно учебната програма.

Докторантката представя подробен примерен комплекс за кинезитерапевтични процедури. Те са диференцирани за двете групи деца. При тези с наднормено тегло са представени специфични задачи с цел повлияване на липидния метаболизъм и въздействие върху проблемните зони на тялото. Упражненията са описани подробно,

методически са издържани и добре онагледени чрез снимков материал. В този раздел се демонстрира компетенцията на Д.Захариева чрез описанието на разнообразни средства и структурата на терапевтичния курс. Той отговаря на всички основни педагогически изисквания на лечебния процес.

Анализът на получените резултати следва последователността на научната програма като се започва с обсъждане на изходните данни от соматоскопията. Чрез нея са изследвани честотата и нарушенията в гръбначния стълб, раменния и тазов пояс, коленни стави и глезенно-ходилния комплекс. Положителен резултат е адекватността между визуалния преглед и компютърната диагностика на фотоснимките.

Антропометричните признаци са сравнително малко на броя. От тях представляват интерес данните за 22% наднормено тегло за целия контингент от 226 деца, докато в опитната група преобладават деца с нормална и поднормена телесна маса. Подобна средна оценка се установява и от проведените тестове за статична мускулна издръжливост на коремната и гръбна мускулатура. Обективното изследване за плоскостъпие на ходилото чрез педография открива единични случаи на плоскостъпие.

Като следващ етап от анализа са представените резултати от сравнението на данните от експерименталната и контролна групи деца. Това детайлно обсъждане е интерпретирано по начин, който показва ерудицията на авторката да извлича от цифрите достоверна медико-биологична информация. От подробния статистически анализ се установява положителния ефект на приложената кинезитерапевтична програма върху охранеността и теглото; подвижността на отделните дялове на гръбначния стълб (шийен, гръден, поясен), обективизирана чрез тестовете на Ott и Schober; подобряване на статичната мускулна издръжливост на трупа; възстановяване на тонуса и еластичността на постуралните мускули; положителна промяна в количествено-качествената оценка на стойката. Показателите, които я характеризират са коментирани задълбочено като влиянието на латерализацията; нарушенията в опорно-двигателния апарат; наднорменото тегло; възрастовите промени в мускулната сила; ергономичните условия. Ролята на тези

фактори е обсъждана компетентно на базата на подробен статистически анализ, който по най-добрия начин обективизира крайните заключения.

Трудът завършва с кратко обобщение, в което докторантката по коректен начин прави самооценка на проведената изследователска работа и препоръчва комплексен подход в профилактиката и лечението на мултифакторните причини за постуралните нарушения в начална училищна възраст.

Въз основа на експерименталната работа са формулирани 6 основни извода, които реално отразяват резултатите на научната теза и установяват успешно реализиране на поставените задачи.

Оформени са 4 препоръки, които са със сравнително подробен текст.

Като цяло представеният дисертационен труд е посветен на актуален медико-биологичен проблем със съвременно звучене.

Въз основа на извършения от мен анализ установявам, че задълбоченото научно изследване е довело до следните посъществени приноси:

- Богатата библиография и целенасочения литературен обзор обогатяват научните звания по проблема със своята системност и разностранност.

- Разработената диагностична програма е с голяма практическа значимост за адекватна оценка на здравословните отклонения.

- Създадената и апробирана методика на кинезитерапия при постурални нарушения в начална училищна възраст представлява успешен алгоритъм при подобни проблеми.

- Въведените обективни апаратурни диагностични методи позволяват прецизни заключения относно стойката и състоянието на ходилото, с което се обективизират клиничните находки.

- Извършено е подробно комплексно обсъждане на различните фактори, водещи до посочените патологични отклонения.

Дисертационният труд завършва с 4 препоръки, които са с практическа насоченост.

Наред с посочените достойнства имам някои забележки като недостатъчна характеристика на групата с наднормено тегло по

отношение броя им и методика на занимание; включване на значителен брой литературни данни при анализа на резултатите; по-малка конкретност на препоръките. Посочените пропуски не се отразяват на качеството на труда.

Във връзка с проучването са публикувани 3 научни статии, посветени на различни методични въпроси, свързани с изследването.

Авторефератът е оформен по подходящ начин.

Заклучение

Представеният научен труд на тема „Профилактика на постурални нарушения в начална училищна възраст“ представлява сериозна научна разработка на високо професионално ниво. Изтъкнатите научни приноси и практически достойнства ми дават основание да предложа на Уважаемото научно жури да присъди на Дарина Дончева Захариева образователната и научна степен „Доктор“ в професионално направление 7.4. Обществено здраве, научна специалност „Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. Методика на ЛФК)“.

Рецензент:

Проф. д-р Мария Василева Тотева, дмн